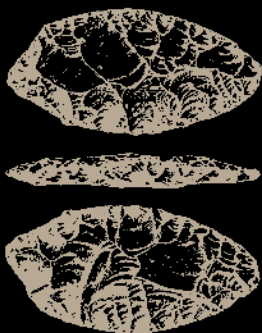

TRIBUNA D' ARQUEOLOGIA

2015-2016

2014

1

4 de novembre

Presentació del cicle de conferències de la Tribuna d'Arqueologia 2015-2016 a càrrec del director general d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni

Darrere els passos de Bosch Gimpera. Un projecte arqueològic global per recuperar el jaciment de la Gessera de Caseres (Terra Alta)

Conferenciants: Jordi Diloli, David Bea, Jordi Vilà, Ramon Ferré, Laura Bricio, Elisa Guirao, Ivan Cots, Marc Prades i Helena Sardà
Moderador: Josep Guitart

El jaciment arqueològic de la Gessera (Caseres, Terra Alta) fou descobert a inicis del segle XX per Juan Cabré Aguiló. Pocs anys després, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) es va interessar pel lloc i va iniciar-hi treballs arqueològics de la mà de Pere Bosch Gimpera, qui posà al descobert un petit assentament d'època protohistòrica, definit per l'arqueòleg barceloní com "un poblat ibèric format per un carrer, a banda i banda del qual hi ha les habitacions". Acabats els treballs d'excavació, el jaciment va quedar abandonat –que no en l'oblit– fins que el 2014 l'Ajuntament de Caseres va decidir recuperar-lo. El GRESEPIA es va fer càrrec de les tasques d'intervenció; l'excavà de nou, el consolidà i n'adequà l'entorn per tal de fer-lo entenedor als visitants.

2

18 de novembre

Puig Castellar de Biosca (La Segarra). Una fortificació de segona meitat de segle II aC a l'interior de Catalunya

Conferenciants: Joaquim Pera, César Carerras, Josep Guitart, Núria Padrós, Esther Rodrigo, Núria Romaní i Gemma de Solà
Moderador: Jordi Principal

Les darreres campanyes d'excavació han posat al descobert les restes del que havia estat una fortalesa dels primers temps de la conquesta romana a les Terres de Ponent. L'establiment ocupa el cim d'un turó que domina visualment bona part de la vall del riu Llobregós. Els treballs d'excavació han permès documentar un gran edifici al cim del turó amb diverses dependències que mostren detalls constructius d'un cert luxe, distribuïdes entorn d'un pati central, en el qual s'obre una gran cisterna retallada al terreny natural. Tot el conjunt està delimitat per una muralla amb quatre torres documentades fins ara que ressegueix i fortifica el turó on s'ubica el jaciment. En relació amb la muralla s'han documentat diverses dependències –habitacions i tallers– encara per excavar. S'ha exhumat una gran quantitat de materials ceràmics, sobretot d'importació, que mostren un horitzó cronològic ben definit entre els anys 150 i 100 aC.

3

2 de desembre

Els jaciments de la Conca de Tremp (Pallars Jussà, Lleida): noves aproximacions als primers dinosaures del Pirineu català

Conferenciant: Bernat Vila
Moderador: Àngel Galobart

El registre fòssil de dinosaures a Catalunya es remunta a principis del segle passat. Des d'aleshores la recerca d'aquests grans rèptils ha estat discontinua en el temps i ha estat protagonitzada per diversos grups de científics d'institucions molt variades. Algunes de les troballes inicials van cridar molt poc l'atenció dels paleontòlegs, malgrat que han resultat ser de gran interès i significat després d'una recent recerca exhaustiva. Tot plegat ha permès ampliar molt notablement el coneixement dels primers dinosaures dels Pirineus catalans.

4

16 de desembre

De vertedero a archivo. 25 años de excavaciones en el monte Testaccio (Roma, Italia)

Conferenciant: José Remesal

Moderador: Ramon Ten

El Testaccio está formado por los restos de millones de ánforas que llegaron a Roma durante los tres primeros siglos de nuestra era llenas aceite de oliva. Más del 85% de ellas proceden de la Bética, la actual Andalucía. Muchas de estas ánforas están selladas y, por fortuna, en el Testaccio se conservan también los *tituli picti* –las etiquetas pintadas sobre las ánforas que detallaban la tara y el peso neto del ánfora y el personaje encargado de transportarlas– y un control fiscal y aduanero que informaba de numerosos aspectos, entre los cuales destaca la fecha de expedición del ánfora. El Testaccio, un vertedero para los romanos, se ha convertido para nosotros en el mejor archivo para conocer la economía de la Roma imperial.

2015

5

13 de gener

Les Coves del Fem (Ulldemolins, Priorat)

Conferenciants: Antoni Palomo, Xavier Terradas, Raquel Piqué, Igor Bogdanovic, Rafel Rosillo i Marc Boada

Moderador: Josep Bosch

Durant els anys 2013 i 2015 s'ha dut a terme una intervenció arqueològica en una gran balma oberta sobre el riu Montsant, a Ulldemolins (Priorat). Tot i la riquesa arqueològica i la llarga tradició de recerca en aquesta zona, especialment per part del Dr. Salvador Vilaseca i col·laboradors seus a mitjan segle XX, aquest jaciment havia restat inèdit fins als nostres dies. Els treballs realitzats fins ara s'han centrat en la intervenció sobre diferents talls estratigràfics exposats pels efectes de riudes i accentuats per treballs clandestins. L'actuació ha permès documentar la seqüència estratigràfica del dipòsit sedimentari de l'abric, que conté diverses evidències d'ocupacions atribuïbles fonamentalment al neolític antic i també restes atribuïbles als darrers grups de caçadors recol·lectors. Tot plegat permet pressuposar que es tracta d'un assentament de gran importància per a l'estudi de les primeres comunitats pageses de les comarques meridionals de Catalunya. En l'acte es presentaran els treballs realitzats fins al moment i els primers resultats de les recerques en curs.

6

27 de gener

Les excavacions recents a la cova de Mollet (Serinyà, Pla de l'Estany): hienes i humans fa 200.000 anys

Conferenciant: Julià Maroto

Moderador: Narcís Soler

Les noves excavacions a la cova de Mollet –un dels jaciments de les coves del Reclau, on actualment s'ubica el Parc de les Coves Prehistòriques de Serinyà– han palesat que el lloc va ser utilitzat per les hienes com a cau fa 215.000 anys. Aquest moment correspon a la deposició de l'estrat inferior de la cavitat, del qual procedeix la resta humana (una molar) actualment més antiga de Catalunya i on els indicis de les activitats humanes són molt escassos.

7

10 de febrer

Noves troballes entorn de l'església de Santa Maria de Camps (Fonollosa)

Conferenciant: Núria Cabañas

Moderador: Eduard Sánchez

Entre els mesos de gener i setembre de 2015 s'ha dut a terme una intervenció arqueològica a la plaça de Santa Maria de Camps que ha permès localitzar una zona de necròpolis ubicada cronològicament entre l'antiguitat tardana i l'alta edat mitjana; restes d'un edifici destinat a la producció agropecuària d'època baixmedieval, i finalment un espai cementirià datat entre el segle XVII i XIX. Les noves troballes permeten determinar l'ocupació de l'espai en un moment anterior

al segle X, moment en que hi ha les primeres notícies documentals referents al nucli de Camps.

8

24 de febrer

Paisatge i territori a la Cerdanya antiga: novetats arqueològiques al Castellot de Bolvir i el Tossal de Baltarga

Conferenciants: Oriol Olesti, Oriol Mercadal, Jordi Morera i Joan Oller

Moderadora: Montse Mataró

En els darrers anys, l'equip de recerca PATCA, dirigit per Oriol Olesti (UAB), ha dut a terme un estudi integral sobre el poblament antic al territori de la Cerdanya. Les excavacions arqueològiques extensives realitzades darreterament als jaciments del Castellot de Bolvir i al Tossal de Baltarga, així com intervencions puntuals en altres jaciments –com per exemple les Guilleteres d'All– han permès obtenir noves dades referents a les pautes d'ocupació de la comarca en època ibèrica i romana republicana, i la seva clara vinculació amb l'explotació dels recursos naturals pirinencs (s. IV-I aC). A banda de la recerca històrica, el projecte també ha tingut en compte la valorització i difusió d'aquest patrimoni arqueològic, que es concreten, per exemple, en la museïtzació del jaciment del Castellot de Bolvir a partir de l'Espai Ceretània, inaugurat recentment.

9

16 de març

Olèrdola, topografia urbana de la civitas medieval

Conferenciants: Núria Molist, Gisela Ripoll i Xavier Esteve

Moderador: Miquel Àngel Cau

El conjunt monumental d'Olèrdola (Olèrdola, Alt Penedès) és un dels jaciments més emblemàtics de l'arqueologia catalana, amb ocupacions que s'estenen des del calcolític fins a l'època moderna. El període medieval (segles IX-XI) és especialment interessant, atès que és una de les poques ciutats a la península Ibèrica que conserva un urbanisme sense interferències posteriors, organitzat a partir d'un nucli emmurallat i espais suburbials. En els darrers anys s'ha intervingut en punts clau com l'església i la necròpolis de Sant Miquel i espais d'hàbitat intramurs. El pla de recerca quadriennal ECLOC (*Ecclesiae, Coemeteria et Loca*) permet centrar la recerca al Pla dels Albats i iniciar la documentació topogràfica exhaustiva de les traces de la trama urbana.

10

30 de març

Darreres excavacions al complex ibèric de Mas Castellar de Pontós (Alt Empordà): la descoberta d'un edifici singular de mitjan segle V aC

Conferenciants: David Asensio, Rafel Jornet i Jordi Morer i Enriqueta Pons

Moderadora: Maribel Fuertes

Les excavacions arqueològiques al jaciment

ibèric de Mas Castellar de Pontós (1991-2015) han documentat la superposició de tres assentaments urbans amb estructures arquitectòniques diferents. Les dues ocupacions més modernes corresponen a un poblat fortificat de petites dimensions de caràcter indígena (425-350 aC) i un establiment agrari obert de forta influència hel·lenística (350-200 aC). Les darreres excavacions han posat al descobert un edifici exempt d'una arquitectura sòlida, d'acabats molt elaborats i de naturalesa forana. Va ser derruït per un incendi (a finals del segle V aC) i damunt seu es va bastir la torre principal del poblat fortificat esmentat. Es parlarà dels orígens, l'evolució i la destrucció del nou edifici, i de les manifestacions econòmiques, socials i culturals d'una comunitat limítrofa amb contextos colonials.

11

13 d'abril

La muralla romana en el marc del Pla Bàrcino. La intervenció arqueològica a les torres 27 i 28

Conferenciants: Pep Llinàs, Carme Miró i Jordi Ramos

Moderadora: Gemma Hernández

En el marc del Pla Bàrcino de l'Ajuntament de Barcelona, s'ha intervingut, entre altres espais, a la muralla romana. Entenem la muralla com un edifici únic que defineix la colònia, des del seu origen amb la muralla de l'emperador Octavi August, com el recinte construït a la segona meitat del segle III. En aquesta xerrada es presenta, d'una banda, el Pla Bàrcino i, de l'altra, el projecte del Passeig de la Muralla i la intervenció al carrer Sotstinent Navarro, número 16. Aquesta intervenció arqueològica s'ha dut a terme al llarg dels anys 2012-2015 i ha permès documentar, a banda del recinte defensiu i el seu vall, l'ocupació d'un

espai fora de la muralla romana que va estar en actiu des de la seva fundació com a colònia fins als nostres dies, i en el qual destaquen les estructures d'època altimperial romana i les activitats agropecuàries en èpoques tar-doantiga i altmedieval.

12

27 d'abril **Darreres intervencions al Castell de València d'Àneu (2010-2015)**

Conferenciant: Josep Maria Vila
Moderadora: Marina Miquel

Entre els anys 2010 i 2015 s'ha desenvolupat un projecte de recerca arqueològica i de restauració monumental al Castell de València d'Àneu que ha culminat amb la seva obertura al públic. L'actuació és fruit d'un conveni entre la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Lleida i l'Ajuntament d'Alt Àneu. Des del punt de vista arqueològic, la intervenció ha permès recuperar tota la muralla nord-est del recinte sobirà del castell, que també ha estat objecte d'importants treballs de consolidació. A la banda meridional s'ha identificat i delimitat el camí original d'accés, amb restes del paviment primitiu i de tota l'estructura defensiva (torres, portes...) que protegia l'entrada a la fortificació. El conjunt d'estructures arqueològiques han estat consolidades i s'ha fixat un circuit de visita, reforçat per una sèrie de plafons explicatius dels diferents espais que conformaven la fortificació.

13

11 de maig **Les darreres intervencions arqueològiques i paleontològiques d'urgència al territori de Catalunya: de troballes inèdites a recurs per al coneixement i la recerca**

Conferenciants: Marta Fàbregas i Iřaki Moreno
Moderadora: Maite Mascort

Durant el bienni 2014-2015 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya ha promogut una sèrie d'intervencions d'urgència a tot el territori català, segons regula la Llei 9/93 del patrimoni cultural català. L'execució i direcció científica s'han adjudicat per concurs públic a l'empresa ATICS, SL, que ha comptat amb un nombrós equip interdisciplinari (des de paleontòlegs i arqueòlegs fins a especialistes en bioarqueologia, antropòlegs forenses, espeleòlegs, restauradors...) per donar resposta a la varietat d'intervencions que s'han portat a terme. Així, s'analitzen la trentena d'intervencions que abracen des de la paleontologia fins a l'arqueologia de la recuperació de la memòria històrica; des d'una cova fins a l'àmbit urbà, i des de les comarques gironines fins a les Terres de l'Ebre, passant per la Catalunya central i els Pirineus de Lleida.

14

25 de maig **Resultats preliminars de la intervenció arqueològica realitzada a l'espai de la sabana africana al Parc Zoològic de Barcelona**

Conferenciants: Josep Cruells, Miquel Gea i Òscar Varas
Moderador: Josep Pujades

La remodelació de l'espai de la sabana africana (elefants, girafes, lleons) del Parc Zoològic de Barcelona ha permès documentar restes arqueològiques de gran interès històric corresponents a la muralla de la ciutat i baluard de Llevant del segle XVI, a la ciutadella militar borbònica del segle XVIII i a l'Exposició Universal de 1888. Entre totes les estructures, destaca la localització de les dependències interiors del baluard de Llevant del segle XVI, el qual conserva bona part de l'alçat dels murs i, en algun cas, fins i tot l'arrencament de les voltes que el cobrien.

15

8 de juny

El projecte internacional *Tabula Imperii Romani* – *Forma Orbis Romani* (TIR-FOR)

Conferenciants: Josep Guitart, Marta Prevosti i Pau de Soto

Moderador: Joandomènec Ros

Els projectes TIR i FOR s'han desenvolupat des de fa anys amb l'impuls i els auspicis de la Unió Acadèmica Internacional (UAI) i han produït una extensa bibliografia en el camp de la cartografia i la topografia arqueològica de l'antiguitat romana. En els darrers anys la progressiva utilització dels sistemes d'informació geogràfica i el desenvolupament de les tecnologies digitals han comportat la ràpida evolució d'aquests projectes, i el relleu plantejat a partir del desenvolupament d'una nova metodologia de treball, que inclou l'aplicació optimitzada de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.

Lloc:

Palau Marc, sala d'actes.
Rambla de Santa Mònica, 8
08002 Barcelona

Hora:

19.00 hores

Organització:

Departament de Cultura. Direcció General
d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni.
Servei d'Arqueologia i Paleontologia

Adreça electrònica:

tribunadarqueologia@gencat.cat

Pàgina web:

<http://blocs.gencat.cat/tribunadarqueologia>

Imatges de portada i contraportada:

Vista del jaciment de la Gessera
de Caseres (Terra Alta)
Fotografia: GRESEPIA

Imatge de l'interior:

Materials recuperats al jaciment
de la Gessera.
Fotografies de ceràmiques: GRESEPIA.
Punta de ferro publicada a l'Anuari de
l'IEC de 1913-14